

eul_wid: qko-ab

Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Νουμήνιου · Alexander Son of Numenius

On Rhetorical Topics

Περὶ ῥητορικῶν ἀφορμῶν

Period: Ῥωμαϊκή Roman

Dialect: Ἀττική Attic

Domain: Ῥητορική Oratory

Format: Λόγος Oration

Affiliation: Sophist

- ¹ (1t) ΕΚ ΤΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Ὁ Ἀλέξανδρός φησιν, ὡς δύο ὄντων τῶν ἀνωτάτω προβλημάτων, θέσεως τε καὶ ὑποθέσεως, καὶ τῆς μὲν θέσεως ζητήσεως οὔσης καθολικῆς ἄνευ προσώπου ὠρισμένου, ὑποθέσεως δὲ ζητήσεως ἐπὶ μέρους ἐν ὠρισμένοις προσώποις, τρεῖς αἱ διαφοραὶ κατὰ τὴν φύσιν· ζητοῦσι γὰρ ἅπαντες περὶ τῶν ἤδη γεγονότων ἢ περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἢ περὶ τῶν ὄντων· οὐκοῦν τῶν πολιτικῶν λόγων τρεῖς εἰσὶν ὑποθέσεις, ἐγκώμιον, συμβουλή, δίκη. διαφέρουσι δ' αὐταὶ ἀλλήλων τοῖς χρόνοις, τοῖς πράγμασι, τοῖς τέλεσι, τοῖς ἀκροαταῖς, ἐφ' ὧν οἱ λόγοι γίνονται. τοῖς μὲν δὴ χρόνοις διαφέρουσιν, ὅτι αἱ μὲν εἰσὶν αἱ δίκαι [καὶ] περὶ τῶν ἤδη γεγονότων, αἱ δὲ συμβουλαὶ περὶ τῶν μελλόντων, οἱ δὲ ἔπαινοι περὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων· ἐπαινοῦμεν γὰρ οὐ μόνον εἴ τίς ἐστὶν ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ [εἰ] προσδοκῶντες ἔσεσθαι. τῇ δὲ τῶν χρόνων διαφορᾷ ἔπεται καὶ ἡ τῶν πραγμάτων· τὰ μὲν γὰρ γέγονε πράγματα, τὰ δὲ μέλλει, τὰ δ' ἐνέστηκεν. ἔτι δ' ἔστι τοῦ μὲν ἐγκωμίου ἔπαινος καὶ ψόγος, τῆς δὲ δίκης ἀπολογία καὶ κατηγορία, τῆς δὲ συμβουλῆς προτροπὴ καὶ ἀποτροπή. τοῖς δὲ ἀκροαταῖς, ὅτι ἐν μὲν ταῖς συμβουλαῖς αὐθένται εἰσὶν οἱ ἀκροώμενοι· βουλεύονται γὰρ, τί αὐτοῖς πρακτέον ἐκείνοις καὶ τί μὴ πρακτέον· ἐν ταῖς δὲ δίκαις οἱ κριταὶ ὡς περὶ ἰδίων σκεπτόμενοι, εἰ πέπρακται τὰ ὑπ' ἄλλων γενόμενα, κρίνουσιν, ἢ εἰ δικαίως ἢ οὐ· τὸ δὲ τῶν ἐγκωμίων εἶδος οὔτε αὐθέντας ἔχει οὔτε κριτάς, ἀλλὰ μόνον ἀκροατάς, ὅθεν καὶ ἐπιδεικτικὸν τὸ τοιοῦτον κέκληται.
- ² ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΑΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΟΥ. Τινὲς μὲν οὖν οἴονται ἀδιάφορον εἶναι ἔπαινον ἢ ἐγκώμιον εἰπεῖν, ὡς ταῦτ' ὁδηλούντων ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων, τινὲς δὲ διαφέρειν φασί· τὸν μὲν γὰρ ἔπαινον εἶναι μαρτυρίαν τινὸς ἀπ' ἀρετῆς, ἐὰν ἀπὸ μιᾶς ἀρετῆς ἐπαινοῖτο, ὥσπερ τοῦ Ἀριστείδου καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔπαινον εἶναι· δίκαιον γὰρ αὐτὸν ἐπονομασθῆναι, καὶ ἄλλον χρηστὸν καὶ ἄλλον παρρησιαστήν· τὸ δὲ ἐγκώμιον σεσωματοποιημένον εἶναι· ἐγκωμιάζεσθαι γὰρ οὐ μόνον τὸν δίκαιον λέγομεν, ἀλλὰ καὶ τὸν πολλὰς ἀρεταῖς κεκοσμημένον, ὧν ἐκάστη κατὰ λέξιν ἐν τοῖς ἐγκωμίοις λέγεται, οἷον γένος, παιδεία, τροφή, πράξεις, [ἀπόγονοι,] εὐκλεὲς θάνατος· τὸ γὰρ πᾶν τοῦτο σώματος ἐγκώμιον εἶναι φασί. καὶ διαστέλλουσί γε τὸ κλέος καὶ τὴν δόξαν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι καὶ εὐκλεῆ καὶ ἐπίδοξον· κλέος γὰρ εἶναι φασί τὴν ἀπ' ἀρετῆς ἐπιφάνειαν, καὶ εἰ παρ' ὀλίγοις τισὶ μαρτυρεῖται, δόξαν δὲ τὴν παρὰ πολλοῖς ἐπιφάνειαν. καὶ ἡ μὲν πάντως ἀπ' ἀρετῆς γίνεται, ἐπίσημον δ' εἶναι μὴ πάντως τὸ ἀπ' ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ

τέχνης τινός καὶ ἐπιτηδεύματος, ὅθεν καὶ κιθαρωδὸν ἐπίσημον λέγομεν καὶ αὐλητήν. ἕτεροι δὲ ἔπαινον διαφέρειν ἐγκωμίου ἡγοῦνται τῷ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει· τὸν μὲν γὰρ σύντομόν τινα καὶ ἀπλοῦν εἶναι, τὸ δ' ἐγκώμιον πολὺ καὶ μέγα ἐν κατασκευαῖς γινόμενον· οἱ δ' ὀρθοτέραν εἰπόντες διαφορὰν ἐκείνην φασίν, ὡς διαφέρει ἔπαινος ἐγκωμίου, ἢ τὸ ἀληθὲς τοῦ πιθανοῦ.

³ οἱ γὰρ ὡς φρονοῦσιν οὕτως ἀποφαινόμενοι ἐπὶ τινων μετ' εὐφημίας, οὗτοι ἔπαινον λέγουσι, τῷ κεκτῆσθαι τὴν ἀρετὴν οὐ διὰ τοῦ λόγου μαρτυρίαν μόνον παρεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς γνώμης συγκατάθεσιν. ἀμέλει οἱ παλαιοὶ καὶ τὸ συγκατατίθεσθαι μόνον ἔπαινον ἐκάλουν, ὡς παρ' Ὀμήρῳ, οἱ δ' ἐπήνεον. τὸ δ' ἐγκώμιον μιμεῖται μὲν τοῦ ἐπαίνου τὴν εὐφημίαν, οὐ μὴν ἔχει γε τὴν συγκατάθεσιν ἀληθῆ παρὰ τῆς ψυχῆς τοῦ τὸ ἐγκώμιον διεξιόντος. ἀμέλει ὅταν χύτρας ἐγκωμιάζωμεν ἢ ψήφους, ὡς Πολυκράτης, οὐ πάντως καὶ τεθυμακότες τὴν χύτραν ἢ τὰς ψήφους ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ γυμνάζοντες ἑαυτοὺς πιθανοῖς τισι λόγοις. οἰκεῖα δὲ τῷ μὲν ἐγκωμίῳ δόξαι καὶ εὐδοξία, τῷ δ' ἐπαίνῳ κλέος καὶ εὐκλεία· δόξα μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ προειρημένον. οἱ οὖν ἐγκωμιάζοντες εἰκότως ταῖς δόξαις τῶν πολλῶν χρῶνται πιθανότητος ἐπιμελούμενοι, κλέος δὲ ἐστὶν ἔπαινος κεκριμένος παρὰ σπουδαίων γινόμενος, καὶ ἡ εὐκλεία ἐπίτασις πάλιν τοῦ προειρημένου. οἱ γοῦν ἐπαινοῦντες * ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς ταῖς τῶν σπουδαίων κρίσεσι συγκατατίθενται. ἀντίκειται δὲ πάλιν τῷ μὲν ἐγκωμίῳ ψόγος, τῇ δὲ δόξῃ ἀδοξία. ψόγος μὲν οὖν ἐστὶν ὁ τῷ ἐγκωμίῳ ἀντικείμενος λόγος κατηγορίαν ἔχων, ἀδοξία δὲ ἐστὶν ἐπίτασις τοῦ προειρημένου. διὸ πάλιν οἱ τὸν ψόγον μεταχειριζόμενοι ταῖς ἀδοξίαις καὶ ταῖς κακοδοξίαις προσχρῶνται. τῷ δὲ ἐπαίνῳ ἀντίκειται ψόγος, ὁμώνυμος μὲν ἐκείνῳ τῷ ψόγῳ, ὃς ἀντέκειται μοι τῷ ἐγκωμίῳ, ὡς δηλοῦσιν οἱ ὅροι· ψόγος γὰρ ἐστὶν ὁ τῷ ἐπαίνῳ ἀντικείμενος λόγος, κατηγορίαν τὴν ἀπὸ κακίας ἔχων. δύσκεια δὲ ὁ τῷ κλέει ἀντικείμενος λόγος, παρὰ σπουδαίοις γινόμενος, ἐπίτασιν προσειληφώς. διὸ πάλιν οἱ μεταχειριζόμενοι τὸν ψόγον τὸν ἀντικείμενον τῷ ἐπαίνῳ ταῖς κρίσεσι τῶν σπουδαίων συγκατατίθενται, πανταχοῦ τὸ ἀληθὲς, οὐ τὸ πιθανὸν ζητοῦντες.

⁴ ἔνιοι δὲ οὕτως ὀρίζονται, ἔπαινος μὲν ἐστὶ λόγος ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς, ἐγκώμιον δὲ λόγος ἐμφανίζων πράξεις καλὰς, καὶ ὅτι τοὺς μὲν θεοὺς ἐπαινοῦντες τὴν παροῦσαν ἀρετὴν πειρώμεθα σεμνύνειν, ἐγκωμιάζομεν δὲ ἀνθρώπους, οἷον τοὺς ἐν Μαραθῶνι μαχεσαμένους ἢ ἐν Σαλαμῖνι· πράξεις γὰρ ἀποφαίνομεν καλὰς. καὶ τὴν εὐλογίαν δὲ φασιν εἶδος ἐπαίνου, δυνάμενον καὶ ἐν ποιήμασι καὶ ἐν μέλεσι λέγεσθαι, καὶ μὴ πάντως ἐν λόγοις. περιавтоλογίαν δ' ἔπαινον ὑπ' αὐτοῦ τινος γινόμενον περὶ αὐτοῦ, οἷον τὸ τοῦ Ἀχιλλέως παρὰ τῷ ποιητῇ, οἷον οὐχ ὁράας οἷος ἀγῶ καλὸς τε μέγας τε. πῶς δ' ἂν τις ἑαυτὸν ἀνεπαχθῶς ἐπαιnéσειεν, ἐν τοῖς ἐξῆς δηλωθήσεται. ὕμνον δὲ φασιν ἔπαινον εἶναι θεοῦ. ἀναγκαῖον δὲ πρῶτον εἰπεῖν, ἀφ' ὅσων θεὸς ἐπαινεῖται. ΑΠΟ ΠΟΣΩΝ ΔΕΙΘΕΟΝ ΕΠΑΙΝΕΙΝ. Λέγοις ἂν οὖν, ὅτι ὁ μὲν φιλόσοφος λόγος περὶ θεοῦ φησιν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγέννητόν ἐστι καὶ ἀνώλεθρον ἀεὶ ὢν, Πλάτων δὲ καὶ τὸν τοιοῦτον ἔοικε προσῆσθαι λόγον, ὅτι γεγόνاسι θεοὶ ὑπὸ τοῦ πρώτου θεοῦ, ὥστε καὶ τὸν κοινὸν λόγον ἐνδέχεσθαι· ἀπ' ἐκείνου γὰρ τοῦ λόγου ὁδὸς πρόεισιν ἐπὶ τοὺς γεννητοὺς θεοὺς. σοὶ δ' ἔστι καθισταμένων τῶν λόγων ἀμφοτέροις προσχρῆσθαι λέγοντι κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὅτι τὸ μὲν εἰδέναι τὰ πάντα θεοῦ, τῶν δ' ἀνθρωπίνων λόγων ὁ μὲν σοφώτερος, ὁ δὲ καὶ κοινότερος, καὶ πρῶτον λέγοις ἂν τὸν σοφώτερον, διότι καὶ καθόλου ἐστὶ περὶ θεοῦ φύσεως, δεύτερον δὲ τὸν τῶν πολλῶν, εἴτε εἷς εἴη εἴτε καὶ πλείους· περὶ γὰρ θεοῦ οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων τὴν αὐτὴν δόξαν ἔχουσιν, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν θεῶν γενέσεις ἄλλαι καὶ τὰ ἔθη καὶ τὰ ὀνόματα διάφορα, καὶ δὴ τὰ παρ' ἐκάστοις λεγόμενα, Ἑλληνσί τε καὶ βαρβάροις, δεῖ λέγειν περὶ τοῦ γένους, καὶ ἐνταῦθα περὶ ἀρχαιότητος καὶ νεότητος, τουτέστι περὶ ἡλικίας τοῦ θεοῦ.

⁵ οἱ μὲν γὰρ παλαιότεροι, οἱ δὲ νεώτεροι λέγονται τῶν θεῶν. περὶ δὲ τινῶν καὶ ἀμφισβητεῖται, οἷον περὶ τοῦ Ἡρακλέους [ἀλλ'] ἄλλως οἱ Αἰγύπτιοι, ἄλλως δὲ Ἕλληνες λέγουσι ἔτι τίσι τῶν

ἄλλων ὁ αὐτὸς εἶναι θεὸς δοκεῖ, καὶ πόσων θεῶν δύναμιν εἰς ἑαυτὸν ἀφαιρεῖται, οἷον λέγουσι τὸν αὐτὸν εἶναι Ἥλιον καὶ Ἀπόλλω, καὶ Σελήνην καὶ Ἄρτεμιν καὶ Ἑκάτην τὴν αὐτήν. εἴθ' ὥς ὑπὸ πάντων ἔθνων ἢ ἐνίων τιμᾶται· οὐ γὰρ πάντες παρὰ πᾶσι νομίζονται, ἀλλ' ἄλλοι παρ' ἄλλοις. ἐὰν μὲν οὖν παρὰ πᾶσιν ὁ θεὸς τυγχάνη τιμώμενος, τοῦτ' αὐτὸ μέγιστος ἔπαινος· ὑπὸ γὰρ πάντων, ὃ δὴ σπάνιον ἐστὶ, φήσεις τιμᾶσθαι· ἐὰν δὲ ὑπὸ τινῶν, τὰ νομίζοντα αὐτὸν ἔθνη ἐπαινεῖν χρή καὶ ἀποδεικνύειν, ὅτι ἤτοι τὰ ἐμφανέστατα, ἢ τὰ ἀλκιμώτατα, ἢ τὰ πρεσβύτατα, ἢ τὰ βασιλικώτατα ἔθνη, ἢ τὰ εὐνομώτατα, ἢ ὅ τι ἂν ἢ τῷ ἔθνει προσὸν ἀγαθόν, τοῦτον ἐνόμισε θεὸν καὶ κατεστήσατο. εἴτα καὶ ἀπὸ τῆς τῶν μὴ τιμώντων αὐτὸν διαβολῆς ἐπαινεῖσθαι, καὶ ἐὰν μὲν ὑπὸ Ἑλλήνων ἢ τιμώμενος, ὑπὸ δὲ βαρβάρων μή, λέγοις ἄν, ὅτι ὁ θεὸς τοῦτο ἐξέφυγεν, ὅπερ καὶ οἱ Ἕλληνες βάρβαροι νομισθῆναι. εἴτ' ἀπὸ τῶν συμβαινόντων· ἀνάγκη γὰρ ἐκείνων μισαιφόνων ὄντων καὶ αὐτὸν χραίνεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀδίκων. ἐὰν δὲ καὶ παρὰ βαρβάρους, ὥσπερ καὶ ὁ Ἀπόλλων ὁμοίως παρὰ Λυδοῖς, λέξεις ὅτι οὐδὲ οἱ βάρβαροι τὸν θεὸν ἠγνόησαν. εἴτα ἀφ' ὧν πλάσσεται. εἴτα τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἢ τις ἐστί, καὶ ἐπὶ τίνων ἔργων, ἔνθα δὴ καὶ περὶ ἀρχῆς δεῖ λέγειν τοῦ θεοῦ. εἴτα ποῖός τις, τῶν οὐρανίων, τῶν ἐναλίων, τῶν ἐπιγείων, καὶ ἐξῆς τὸ ἄστυ καὶ τὸ χωρίον ἐπαινοῖτο ἄν. εἴτ' ἐπὶ ποίας τέχνης λέγεται, καὶ πότερον μιᾶς ἢ πασῶν ἢ πολλῶν, ὥσπερ Ἀθηνᾶ ἐπὶ πασῶν εἶναι τῶν τεχνῶν, καὶ ὁ Ζεὺς ἐπὶ μαντείας καὶ ὁ Ἀπόλλων. εἴθ' ὅσα κατῴρωθωται διὰ τῆς τέχνης, ἣν μεταχειρίζεται καὶ ἥς προέστηκεν.

- ⁶ εἴτα τίνα εὐρήματα ἐγένετο τοῦ θεοῦ ἢ λέγονται. εἴτα εἴ τίνα ἐν θεοῖς αὐτοῦ ἢ πρὸς θεοὺς ἔργα, ὥσπερ τῷ Διὶ ἢ ἀρχῇ, καὶ τῷ Ἑρμῇ ἢ κηρυκεία. εἴτα ποταπὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐφάνη, ἔνθα δὴ ἢ φιλανθρωπία. εἴτα τίνα αὐτοῦ ζῶα ἱερά, τίνα δένδρα, τίνα χωρία, καὶ εἴ τινες ἐπιδημῖαι καὶ ξενίαι ἀντὶ τῆς ὑποδοχῆς δοθέντα καὶ μετὰ τίνων θεῶν ἐστίν, ὥς Ἀπόλλων μετὰ τῶν Μουσῶν.